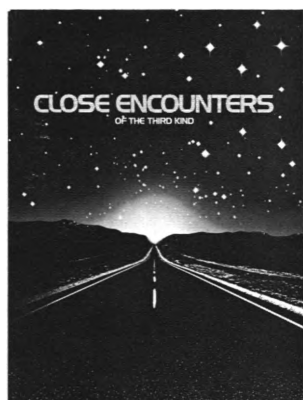

Evnen til at for

undres

Morten Piil
anmelder
Steven
Spielbergs
»Nærkontakt af
tredie grad«

Plakaten og programmet til Steven Spielbergs nye film har et billede, som ikke har noget direkte sidestykke i selve filmen, men alligevel rummer dens idé i koncentrat. Det er billedet af en landevej, som under en stjernebestrøet nattehimmel munder ud i et bjerglandskab, bag hvilket et hvidt lys er ved at bryde frem som en kunstig sol. Et klart visuelt ekko fra det berømte slutbillede i »Moderne tider«, hvor Chaplin og Paulette Goddard er på vej ud af landevejen med lykken ventende omme bag bjergene. Noget lyst og smukt er ved at dukke op for enden af vejen, som fører lige ud i denne hvide, mystiske, opgående sol.

Spielbergs film er ikke så meget en science fictionfilm med alt hvad dette indebærer af teknokratisk fremtids-spekulation, som en poetisk-dramatisk meditation over det evige begreb »vi er ikke alene«, menneskets årtusindgamle undren over stjernehimlen, urkilden til al poesi. Det er filmens kolossale styrke, at den bygger hele sin historie op omkring denne undren. Den interesserer sig ikke – som de fleste science fictionfilm – for de fremmede væsners skrækvirkning på Jordens folk og de deraf følgende aggressioner. Den fastholder menneskets evne til at forundres som noget uendeligt positivt, som det, der berettiger til lyset og håbet for enden af vejen.

Spielbergs forrige film – »Duellen«, »Sugarland Express« og »Dødens gab« – har skildret hverdagsamerikanerens reaktion på det uforklarlige, som automatisk blev opfattet som noget truende. I »Duellen« indlader Dennis Weavers middelmand sig øjeblikkelig i en kappestrid med en tankvogn, der bliver en slags dæmoniseret projektion af alle hans egne frustrationer og aggressioner. I »Sugarland Express« går politiet og skydeglade borgere grassat, stillet over for det totalt ubegribelige faktum, at et ungt kidnapperpar kan være ganske uskadelige. Først i »I dødens gab« er truslen reel, selv om man kan opfatte historien om hajens hærgen ved Floridas strande som et billede på en national afstraffelse i et land, hvor storindustrien forpester naturen og hajer i menneskeskikkelse har bemægtiget sig de højeste politiske stillinger.

»Nærkontakt af tredie grad« har en enkelt scene, der skildrer fremmedvæsners fremfærd som noget truende, og den skurrer mod tonen i filmen som helhed. Det er den, hvor UFO'erne »terroriserer« moderen i den afsides belig-

gende villa og »låner« hendes barn. Scenen er mærkelig, for i virkeligheden rummer den ingen voldsomheder – volden ligger udelukkende i iscenesættelsen, i klipning og belysning. Barnet går da også ganske uskræmt gennem afsnittet, som kan opfattes som Spielbergs leg med og underforståede kritik af vores betingede reflekser – dette fortælles som noget uhyggeligt og voldsomt, men er det reelt ikke. Mere umiddelbart fremtræder afsnittet som et levn fra den kontante gyser-stil i »Hajen«, som Spielberg ellers har lagt bag sig her.

Filmen næres ikke af frygt, men af evnen til forundring – en evne, der i den grad har ansporet Spielbergs fantasi, at han har kunnet skabe en filmoplevelse, der forekommer mig enestående i sin blanding af elementær menneskelig varme og visionær kraft. Spielberg har klogt givet sin historie en fordringsløst hverdagsagtig amerikansk miljø-baggrund. Richard Dreyfuss' lidt forvirrede montør er en velberegnet identifikationsfigur, manden, der sætter sig udenfor sin banale (men ikke værdiløse) bungalow-tilværelse og lader sig lede af en kosmisk nysgerrighed, som rækker ud over alle forpligtelser. Blandt de personer, som fremmedvæsenerne telepatiske kontakter, er han den mest instinktivt ihærdige, da det endelig gælder og åbenbaringen nærmer sig. Han når frem til målet ad en anden vej end den mere fornuftsbetonede, men lige så nysgerrige videnskabsmand Lacombe (François Truffaut), i et forløb, som har pudsige paralleller til H. C. Andersens eventyr »Klokken« om de to konfirmander, der, mere stædige end deres kammerater, følger klokken kalden ud i naturen og ad hver sin vej når frem til »naturens og poesens store kirke«.

Ideen med det telepatiske indpodede billede af Devils Tower i Wyoming viser, hvor suverænt inspireret Spielberg kan arbejde, når han til fulde forlader sig på en suggestiv, visuelt baseret fortælle måde. Netop sådanne greb gør, at filmen hæver sig højt over hele problemet om hvorvidt der »findes UFO'er eller ej« og bliver et almengyldigt eventyr om mødet med det ukendte og uforklarlige. Som ren og skær fortæller af en god historie er Spielberg ganske enkelt uden lige i amerikansk film i øjeblikket – hans ligemænd i øvrigt, Robert Altman, Francis Ford Coppola, Martin Scorsese, Woody Allen, lever mere på andre kvaliteter og når ikke op på siden af ham på dette punkt. Med et uimodståeligt *drive* fører han filmen frem mod højdepunktet – UFO-moderskibets ankomst og den første direkte kontakt med et af de fremmede væsner. Aldrig har jeg følt mig så nysgerrig i en biograf som efter at se et af disse væsner, og det ligger helt uden for min fatte-evne, at man kan så meget som antyde, at Spielberg ikke burde have vist dem. Det er det samme som at sige, at han burde have lavet en anden film.

»Nærkontakt af tredie grad« er en film, der giver en vidunderlig oplevelse af forundring og tilfredsstillt nysgerrighed. Det ligger i selve emnet, at denne oplevelse ikke er så stærk anden gang man ser filmen. Spielberg har levet op til Jean Cocteau's krav: »Etonnez-nous!« Han har fortalt et enkelt eventyr så godt som det kunne fortælles, med lige sans for dets poesi, spænding og menneskelighed. Han er først lige rundet de tredive år, så man bør nok lade ham lave et par film til, før man begynder at vurdere, hvor dyb og betydelig en filmskaber han er i et større perspektiv. Lad det være nok at sige, at han med »Nærkontakt af tredie grad« har fornyet *science fiction*-genren og sat en ny standard for *special effects* i amerikansk film. At han med denne film samtidig synes at have lavet den største publikumssucces i filmhistorien, nævner jeg blot for en ordens skyld. (Close Encounters of the Third Kind – USA 1977).